

DRŽOVICE NA MORAVĚ, OKR. PROSTĚJOV, POLOHA „U HŘBITOVA“. PROFIL ENEOLITICKÉHO OSÍDLENÍ LOKALITY

PAVEL FOJTÍK - MIROSLAV ŠMÍD

Katastrální území obce Držovice na Moravě, okr. Prostějov, geograficky spojujeme s vlastním severním okrajem samotného srdce Prostějovské kotliny - tedy rozšířené akumulární roviny Romžské nivy, což z něj učinilo již hluboko v minulosti strategicky velmi výhodný bod umožňující kontrolu nad poměrně rozsáhlým prostorem a živými komunikačními trasami. Tato skutečnost se zcela zřetelně odráží nejen v intenzitě a charakteru jeho pravěkého i raně historického osídlení, ale také v současném zájmu řady investorů, kteří do těsné blízkosti bývalého okresního města Prostějova cílí své podnikatelské aktivity. Stavební akce zde zpravidla probíhají ruku v ruce se záchrannými archeologickými výzkumy, které velmi často přinášejí zajímavá terénní zjištění a cenné kolekce hmotného archeologického materiálu. Nejinak tomu bylo i v měsíci říjnu 2013, kdy byly zahájeny zemní práce související s výstavbou sídla firmy Agroslužby Nedbal v poloze „U hřbitova“, která je širší součástí známé polykulturní lokality „Díly odvrhoviční“ - v trase liniového výkopu určeného k pokládce kanalizace bylo zachyceno 16 sídlištních objektů, které v 7 případech náležely pozdní době kamenné a získanými nálezy tak výrazně přispěly k poznání eneolitické sekvence jejího nebývale intenzivního osídlení.

The cadastral district of Držovice, Prostějov County, is geographically linked with the northern edge of the heart of Prostějovská kotlina (Prostějov Basin) – i.e. the wider accumulation plateau of Romžská niva (floodplain) which is why it used to be a strategic location enabling control over a large area and busy communication routes. This fact is reflected in heavy prehistoric and early historic settlements and the nature of these settlements, as well as in the present-day efforts of many investors to establish their businesses on the edge of the seat of the Prostějov County. Construction projects go “hand in hand” with rescue surveys which often yield interesting facts and observations and valuable archaeological finds. It was no different in October 2013 when ground works were commenced in relation to the construction of the headquarters of the company Agroslužby Nedbal on the site known as “U hřbitova”, a part of a well-known multicultural site known as “Díly odvrhoviční”. During the excavation of a ditch for a sewer network sixteen settlement objects were uncovered, seven of which date back to the Late Stone Age. The finds helped explain the Eneolithic sequence of this formerly heavy settlement activity in the area.

záchranný výzkum, eneolit, sídliště, chronologie osídlení, Držovice na Moravě, Prostějovsko

rescue survey, Eneolithic, settlement, settlement chronology, Držovice, Prostějov region

NEZNÁMÉ NÁLEZY Z DOBY POPELNICOVÝCH POLÍ Z VALTIC

STANISLAV STUHLÍK

Ve sbírce muzea v Mödlingu v Rakousku jsou uloženy dvě nádoby a bronzový srp, které pocházejí z jihomoravských Valtic. Amfora a šálek patří do nejmladšího stupně středodunajské mohylové kultury nebo pravděpodobněji do nejstaršího stupně kultury středodunajských popelnicových polí. Bronzový srp s jazykovitou rukojetí můžeme zařadit rámcově do pozdní doby bronzové.

The collections of the museum in Mödling, Austria include two vessels and a bronze sickle from the South Moravian village of Valtice. The small amphora and the cup date to the latest stage of the Middle Danubian Tumulus Culture or more likely to the earliest stage of the Middle Danubian Urnfield Culture. The bronze sickle with a lingulate handle is assumed to date to the Late Bronze Age.

Morava, keramika, bronzový srp, období popelnicových polí

Moravia, pottery, bronze sickle, Urnfield culture

Při prohlídce Mödlingenu, menšího městečka jihovýchodně od Vídně, jsem navštívil i malé místní muzeum (Heimatismuseum Mödling). Součástí nevelké, ale zajímavé archeologické sbírky muzea je rovněž malý soubor nálezů z Moravy. Tuto kolekci tvoří dvě keramické nádoby a bronzový srp. Na všech třech předmětech je označení Feldsberg, což je německý název obce Valtice. Bližší nálezové okolnosti nejsou bohužel zachovány a nevíme ani, jakým způsobem se tento soubor do muzea v Mödlingu dostal. Nálezy nebyly dosud v české ani rakouské odborné literatuře zveřejněny a rovněž ani v archivech archeologických pracovišť v České republice o nich nenajdeme žádnou zmínku.¹

Popis nálezů:

1. Bronzový srp s jazykovitou rukojetí a se dvěma žebry na čepeli, které se od rukojeti táhnou téměř až k hrotu. V rukojeti je menší otvor a druhý otvor je přibližně uprostřed čepele. V hřbetní části jsou dobře znatelné švy po odlévání. Max. vzdálenost od hrotu k rukojeti je 140 mm; max. s. 5 mm. Inv. č. X 006.

2. Šálek se zaobleným okrajem, prohnutým hrdlem, oblou stěnou a vklenutým dnem. Přes hrdlo se klene páskové ucho. Povrch je šedočerný, vyhlazený. V. 7,2 až 8,1 cm; Ø o. 16 cm. Inv. č. X 036.

3. Malá amfora s mírně kónickým hrdlem ostře odsazeným od téměř dvojkónického těla s rovným dnem. Z hrdla na plece se klenou dvě malá pásková ouška. Na výdutí jsou čtyři výčnělky lemované třemi podkovovitými rýhami. Mezi rýhami jsou těsně pod hrdlem čtyři dvojice důlků. Povrch je hnědočerný, velmi dobře vyhlazený. V. 8,5 cm; Ø o. 6 cm. Inv. č. X 039.

1. Za upozornění na tyto moravské nálezy vděčím dr. Zoji Benkovské a za možnost jejich zveřejnění vedoucí muzea v Mödlingu dr. Katharině König.

SÍDELNÍ AREÁLY DOBY BRONZOVÉ VYŠKOV „NOUZKA“. VÝSLEDKY VÝZKUMŮ Z LET 2007–2010

DAVID PARMA - JIŘÍ KALA - BLANKA MIKULKOVÁ -
MIRIAM NÝVLTOVÁ FIŠÁKOVÁ

Během záchranných archeologických výzkumů v letech 2007-2010 byla v místní části Vyškov-Nouzka odkryta menší část sídelního areálu z mladší doby bronzové. Dle nepřítomnosti domů a zastoupených typů zahloubených objektů jde spíše o jeho okrajovou, hospodářskou část. Na základě keramiky je třeba počítat s delším vývojem v celém rozsahu stupňů B D-Ha A2. Specifické depozitum dítěte, několika zvířat a kamenného mlýnku lze považovat za obětinu či specifický pohřeb.

Between the years 2007 and 2010 rescue survey projects were carried out in the part of the town of Vyškov known as Nouzka. In the course of the process, a smaller part of a Late Bronze Age settlement area was discovered. Based on the absence of houses and the discovery of sunken objects it is assumed that it was a part used probably for farming purposes. Based on the ceramic items found it is assumed that the site had been developing over an extended period of time between the stages B D-Ha A2. Specific deposit of a baby, several animals and stone grinder can be identified as an oblation or a specific burial.

mladší doba bronzová, sídelní areál, depozitum

Late Bronze Age, settlement area, deposit

1. Úvod

Předložená studie je základním vyhodnocením situací a nálezů z plošných záchranných výzkumů v poloze Vyškov-Nouzka v letech 2007-2010, a to především se zaměřením na komponentu mladší doby bronzové. Všechny odkryvy provedli pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v.v.i., pod vedením B. Mikulkové, nálezy jsou v současné době uloženy v Muzeu Vyškovska (za jejich zpřístupnění patří dík K. Rybářové). Digitalizovanou dokumentaci připravila M. Michalíková, celkové plány vyhotovila D. Vitulová, kresby nálezů D. Parma a A. Krechlerová, fotografie autoři. Příslušné nálezové zprávy jsou uloženy v archivu ÚAPP Brno, v.v.i.

Použitá terminologie vychází z přehledu M. Salaše (2005, obr. 1), metodická východiska jsou podrobněji popsána na jiném místě i s příslušnou literaturou (PARMA, v tisku). Základní pojmy vycházejí z teorie sídelních areálů, vyhodnocení keramických souborů z teorie odpadu (naposledy viz např. KUNA – NĚMCOVÁ a kol. 2012), vlastní zpracování keramického souboru bylo provedeno formou formalizované deskripce v databázi (MS ACCESS). Tabelární výpis s popisem základních vlastností všech keramických zlomků

KERAMICKÝ DEPOT ZE ZÁVĚRU DOBY BRONZOVÉ Z HULÍNA - „U ISIDORKA“

MIROSLAV DAŇHEL

V roce 2005 byl v rámci výzkumu Hulín 1 - „U Isidorka“ objeven intencionálně uložený soubor celkem 10 keramických nádob ve dně rozměrného objektu, datovaný do stupně Ha A. V lužickém prostředí jsou keramické depoty doloženy jen zřídka. Hulín se nachází na jižní hranici rozšíření KLPP a keramický depot může být výsledkem kulturního vlivu ze středodunajských oblastí, které se v regionu projevují i ve skladbě bronzových depotů.

An intentional deposition of ten pottery vessels was found during the excavation of Hulín 1 - „U Isidorka“ site in 2005. The large pot contained 9 cups which were put into each other. The hoard was deposited into the bottom of a large sunken feature and the collection can be dated back to the Reinecke Ha A. Such pottery depositions are very rare within the Lusatian culture. The southern contact zone of the Lusatian culture in Moravia brought evidence of several hoards with southern influence.

doba bronzová, keramické depozitum, kultura lužických popelnicových polí

Bronze age, pottery deposit, Lusatian urnfield culture

Ukládání bronzových a keramických depotů je výrazným projevem kultur doby bronzové. Rozsáhlé výzkumy prováděné v souvislosti s výstavbou rychlostních komunikací v okolí Hulína přinesly nové doklady takových aktivit (DAŇHEL 2009, 310). Předkládaný příspěvek si klade za cíl zhodnotit nález keramického depotu v trati „U Isidorka“ severozápadně od Hulína (obr. 1). Polykulturní lokalita byla zkoumána předstihovým výzkumem (pracovně Hulín 1 – „U Isidorka“) na stavbě dálnice D1 a její mimoúrovňové křižovatky se silnicí I/55 během několika sezon v letech 2004-2005 a 2008-2010 (obr. 2). Plocha dotčená skrývkami dosáhla 12,5 ha a bylo na ní odkryto 1091 objektů a 108 hrobů (obr. 3). Protože tématem článku je závěr doby bronzové, zmíníme jen stručně neolitické (LnK) a eneolitické (MMK/KNP, KŠK, KZP) komponenty, stejně jako laténské sídliště s pohřebištěm. Velmi silně je zastoupena starší doba bronzová, kdy zde existovala sídliště i pohřebiště nitranské a únětické kultury a věteřovské skupiny (BERKOVEC – PEŠKA 2005a; 2005b; 2006; DAŇHEL 2010; 2011; DAŇHEL-PANKOWSKÁ 2010, 126; KOUČKÁ 2013; PEŠKA 2011; TAJER 2009a; 2009b).

Výrazný horizont tvoří sídliště slezské fáze kultury lužických popelnicových polí, prozkoumané v jižním rameni výzkumu. Zkoumanou plochu v těchto místech tvořily dva široké pásy skrývky pro přeložku komunikace situované

SÍDLIŠTĚ Z DOBY LATÉNSKÉ VE ŠLAPANICÍCH - „ŠIROKÁ POLE“

HANA ČIŽMÁŘOVÁ - MARTINA ROBLÍČKOVÁ

Príspevek se věnuje laténskému sídlišti ve Šlapanicích, které bylo v rámci zjišťovacího výzkumu v poloze „Široká pole“ prozkoumáno v roce 1959. Jednalo se o celkem pět objektů, z toho čtyři polozahlobené chaty a jednu kruhovou jámu. Jednotlivé situace a objekty byly na základě materiálu datovány do rozmezí stupňů LT A–LT C2 a představen byl také menší keramický soubor pocházející ze starších povrchových sběrů.

This article deals with a La Tène settlement which was discovered in the course of a field survey in the location known as „Široká pole” in 1959. There were a total of five objects, including four semi-sunken huts and one circular pit. Based on the material recovered in the course of the survey, individual elements and objects were dated between the stages LT A and LT C2. In addition, a set of ceramic items from earlier surface surveys was introduced.

Morava, doba laténská, sídliště, zahlobená chata, zvířecí kosti

Morava, La Tène period, settlement, sunken hut, animal bones

Úvod

Cílem předloženého příspěvku je zhodnocení materiálu a archeologických situací zjištěných při výzkumu, který se uskutečnil v roce 1959 na lokalitě Šlapanice v poloze „Široká pole“. Pod vedením K. Ludikovského z AÚ ČSAV v Brně zde proběhl zjišťovací výzkum, který byl ovšem později nesprávně nazván a publikován jako Jiříkovice „Široká pole“ (obr. 1). K získanému materiálu je připojena také keramika pocházející ze starších povrchových sběrů bez bližšího určení a byla provedena kresebná dokumentace nálezů (vyjma několika zajímavých fragmentů nádob, jež byly zdokumentovány již v rámci NZ).

Poloha lokality

Trať „Široká pole“ se nachází JV od „Žuráně“, na východním svahu potoka Rokytnice, který se u Ponětovic vlévá do Říčky. Lokalita se rozkládá v těsné blízkosti dnešní obce Jiříkovice, spadá však ještě na katastrální území Šlapanic. Tato oblast leží na SV okraji Pracké pahorkatiny nazvané Šlapanická pahorkatina. Jedná se o krajinu nížinného rázu tvořenou neogenními usazeninami a výstupy brněnského plutonu, kulmu a jury (DEMEK 1987, 496–497). Podloží byla spraš překrytá 0,20 - 0,25 m mocnou vrstvou ornice (HORÁLKOVÁ 1998, 1).

HRNČÍŘSKÉ DÍLNY VE VIŠŇOVÉM

JOSEF WILCZEK

Príspevek vyhodnocuje část sídliště z doby laténské, jež bylo zachyceno v roce 2005 při záchranném výzkumu na katastru obce Višňové (okr. Znojmo). Archeologickým výzkumem byly zachyceny celkem tři objekty, z nichž dva lze považovat za hrnčířské dílny sloužící k výrobě keramiky. Standardním zhodnocením bylo poukázáno na výskyt několika zajímavých jevů souvisejících s výrobou keramiky – presence deformované nádoby, časté stopy po dotáčení, spirálovité kladení válečků, grafitování povrchu nádob, „započaté“ vhlazování a hlazení, stopy po struně na dnech nádob, otisky prstů, atd. Mimo keramiku byly vyhodnoceny i další artefakty (železné spony, závaží, pinzeta, skleněné náramky a prsten) a mazanice. Z komponent sídelních areálů byla, mimo rezidenční a rituální (?), věnována pozornost hlavně komponentě výrobní a komponentě získávání potravy.

doba laténská, sídliště, keramika

This paper deals with the Latène settlement which were found in 2005 in Višňové (Znojmo district). Three structures were excavated, two of them may be considered as a pottery workshops. Standard evaluation of ceramic pointed out to presence of several interesting phenomena related to the production of ceramic - frequent presence of traces caused by forming of vessels, “early state” of polishing, traces of string situated on bottoms, fingerprints, existence of an deformed vessel, etc. Instead of ceramic also others artefacts (iron brooches, weight balance, tweezers; glass bracelet and ring) and ecofacts (daub) were studied as well as residential, ritual (?) and especially production and food acquisition components.

Latène period, settlement, ceramic

Úvod¹

Lokalita ve Višňovém byla zachycena při záchranném archeologickém výzkumu v roce 2005, krátce nato stručně zmíněna v Přehledech výzkumů (ČIŽMÁŘ Z. 2006b), ve Výzkumech (ČIŽMÁŘ – LEČBYCH 2013, 97, 110, 111, 113; GEISLEROVÁ – PARMA 2013, 300-301) a ve Výroční zprávě Ústavu archeologické památkové péče Brno, v.v.i. (VÝROČNÍ ZPRÁVA 2005, 31, obr. 2:3). Době laténské byly přisouzeny tři zahloubené objekty, z nichž dva byly předběžně interpretovány jako dílny sloužící k výrobě keramiky. Zmínky o těchto dílnách využil také M. Hlava ve svém příspěvku o grafitu na Moravě (HLAVA 2008, 200, 208, 211, 212), kde však, kromě informace o blízkosti zdroje grafitu u nedalekých Mikulovic a obecné charakteris-

¹ Tento příspěvek, vycházející z diplomové práce, bych rád věnoval památce Miloše Čižmáře. Odborné posudky byly provedeny Daliborem Všianským (2010; petrografické analýzy keramiky), Zdeňkem Čechem (2011; analýzy surového grafitu) a Gabrielou Dreslerovou (2010; archeozoologie). Jim, stejně jako vedoucímu práce, Jiřímu Macháčkovi, vděčím za cenné rady, kterých se mi dostávalo.

SÍDLIŠTĚ Z DOBY ŘÍMSKÉ V HRUŠOVANECH U BRNA (OKR. BRNO-VENKOV)

MARGITA FILIPOVÁ - ERIKA HARANGOZÓOVÁ

*V roce 2008 byla při záchranném výzkumu odkryta část sídliště z doby římské. Zdokumentováno bylo celkem 14 objektů, z toho 7 chat, hrnčířská pec a hliník; ostatní objekty byly interpretovány jako sídlištní nebo zásobní jámy. Vyhodnocený keramický a kovový materiál poukazuje na více-
stupňové osídlení lokality a umožňuje její širší datování v rozmezí od stupně B2 po zánik ve stupni C3/D1.*

A part of a Roman Age settlement was discovered during a 2008 rescue survey project. A total of 14 objects from the Roman Age were documented, including seven shacks and one pottery kiln and clay pit. The remaining objects were identified as settlement or storage pits. The analysis of the ceramic and metal material suggests that the site had been settled in waves. It also enables the broader dating of this location between stage B2 and its demise in stage C3/D1.

doba římská, sídliště, hrnčířská pec, rozbor keramického materiálu, zoomorfni nádoba, prolamované ucho, tyglík, kovy, římské výrobky

Roman Age, settlement, pottery kiln, analysis of pottery material, zoomorphic vessel, perforated handle, crucible, metals, Roman artefacts

1. Úvod

Při stavbě silničního obchvatu na katastru obce Hrušovany u Brna v roce 2008 byl v poloze polní tratě „U tří mostů“ zrealizován záchranný archeologický výzkum Ústavem archeologické a památkové péče Brno, v.v.i., pod vedením M. Geislera¹ (GEISLER 2009b). Nálezová zpráva je uložena v archivu ÚAPP Brno (GEISLER 2009a).

V rámci stavby obchvatu byla narušena archeologicky pozitivní lokalita na mírném jihovýchodním svahu severozápadně od obce, v místě dnešního podjezdu pod železniční tratí (viz obr. 1). Námi popisované germánské sídliště se nachází v západní části zkoumané plochy (obr. 1, plocha Z). Bylo tu zachyceno sedm zahluubených chat, několik sídlištních objektů (především zásobních a sídlištních jam) a hliník nacházející se v superpozici s hrnčířskou pecí (obr. 2). Část germánského sídliště byla zachycena i na ploše V, kde se nacházel jeden objekt se šestikúlovou konstrukcí.² Na základě detektorových

¹ Za laskavé poskytnutí materiálu a dokumentace děkujeme PhDr. M. Geislerovi a Mgr. D. Parmovi, Ph.D.

² Východní část zkoumané plochy není předmětem článku z důvodu nedohledání materiálu (a bude vyhodnocena samostatně).

ARCHEOZOOLOGICKÉ ZPRACOVÁNÍ MATERIÁLU ZE SÍDLIŠTĚ DOBY ŘÍMSKÉ Z HRUŠOVAN U BRNA

HANA UHLÍŘOVÁ

Příspěvek se zabývá archeozoologickou analýzou materiálu z objektů doby římské na sídlišti v Hrušovanech u Brna.

The paper deals with zooarchaeological analysis of material from features of the Roman period on settlement Hrušovany near Brno.

*zvířecí kosti, doba římská, Hrušovany u Brna
animal bones, Roman period, Hrušovany near Brno*

1. Úvod

Při stavbě obchvatu v katastru obce Hrušovany u Brna byl proveden v roce 2008 záchranný archeologický výzkum realizovaný Ústavem archeologické památkové péče Brno, v.v.i. V mírném jihovýchodním svahu, severozápadně od obce bylo odkryto sídliště doby římské (GEISLER 2009, 1; HARANGO-ZÓOVÁ 2013, 8; blíže viz studie v tomto svazku). Příspěvek se zabývá analýzou zvířecích kosterních pozůstatků nalezených na této lokalitě.

2. Materiál

Studovaný archeozoologický materiál pochází z devíti zahloubených objektů (tab. 1). Sedm z nich bylo interpretováno jako obdélné chaty (obj. 500, 502, 507) nebo jejich části (506, 508, 512, 516). Obj. 517 představoval pec s kruhovým rostem a topným kanálem, která byla zapuštěna do obj. 518 (hliník; GEISLER 2009, 4-5; HARANGOZÓOVÁ 2013, 9).

Objekt	Interpretace	NISP	Počet malakofauny
500	chata	231	0
502	chata	192	1
506	chata	172	0
507	chata	227	1
508	chata	384	1
512	chata	9	0
516	chata	145	1
517	pec	145	1
518	hliník	248	0

Tab. 1: Počet kostí a malakofauny z jednotlivých objektů. NISP - počet kostí a jejich fragmentů.

RANĚ STŘEDOVĚKÝ DEPOT Č. 11 Z VRCHU KLÁŠŤOV, KAT. VYSOKÉ POLE, OKR. ZLÍN

NAĎA PROFANTOVÁ

Z lokality s pravěkým opevněním na vrcholu kopce Klášťov pochází rozsáhlá kolekce depotů i jednotlivých železných předmětů datovaných do raného středověku. Na tomto místě je popsán a vyhodnocen depot č. 11 z 9. století a diskutována otázka možné kultovní funkce místa.

From the area of prehistoric hillfort at the hill Klášťov comes an extensive collection of hoards and single finds of iron objects dating back to the early Middle Ages. At this point the hoard no. 11 from the 9th century is described and evaluated and the issue of possible sacral function of the hill is discussed.

Klášťov, Morava, depot, raný středověk, kultovní místo?

Klášťov, Moravia, hoard, Early Middle Ages, cult site?

1. Úvod

Na známém kopci - pravěkém hradišti Klášťov o rozloze 2,1 ha (kamenný val lužické kultury), nejvyšším vrcholu (n. v. 753,3 m) Vizovických vrchů, býv. okr. Zlín, bylo nalezeno mnoho významných raně středověkých depotů (do r. 2010 celkem 10 depotů čítajících 235 předmětů) i jednotlivých železných nástrojů či předmětů, většina nálezů je ovšem publikována až nyní. Archeologický výzkum zde provedl už I. L. Červinka, poté v r. 1965 uskutečnil malý výzkum zjišťovacího rázu též V. Dohnal. Až po silném narušení místa v letech 2005–2007 proběhl archeologický výzkum pod vedením J. Kohoutka (CHMELA 2009, 77; KOHOUTEK-PAVLÍČKOVÁ 2008, 456) v místech vrcholové plošiny kolem Čertova kamene a v místech vodního zdroje - cisterny.

V 9. století se na Klášťově nejspíše jedná o výšinné sídliště (obr. 1a; cf. KOHOUTEK 2007, obr. 147 - plán), opevnění z této doby však nebylo dosud prokázáno. Přesto ještě r. 2007 J. Kohoutek používá slovo "hradisko" (KOHOUTEK 2007, 520), což lze jen pro pravěké období. Na kopci vyčnívá vrcholové skalisko nazývané Čertův kámen, to mohlo sehrát roli v pohanském kultu (obr. 1b; CHMELA 2009, obr. s. 78). J. Kohoutkovi se podařilo také prokázat přítomnost umělé plošiny (terasy), kterou zachytila sonda E/06 (KOHOUTEK 2007), na níž se nacházel upravený (vymazaný jílem) vodní zdroj (studánka, sonda M).

Na východním okraji sondy byl nalezen importovaný kámen s čockami polodrahokamů, dovezený až z oblasti Jesenicka (GEISLER – KOHOUTEK 2014, 81).

JESKYNĚ BÝČÍ SKÁLA A JEJÍ OKOLÍ VE STŘEDOVĚKU

MARTIN GOLEC

Opomenuté nálezy z jeskyně Býčí skála z roku 1942 umožňují pokrok v poznání této tradiční české jeskynní lokality. Obsahují mimo jiná období i keramiku z období raného, vrcholného a pozdního středověku. Z této periody z jeskyně pochází i další zajímavé nálezy. Důraz předloženého článku je kladen na poznání jeskyně jako součásti okolní krajiny, na člověka v ní a jeho artefakty. Text přináší náhled na sociální struktury v krajině vně jeskyně, které pomáhají nalézt odpověď na otázku: proč člověk do jeskyně chodil a co v ní činil?

Neglected finds from the Býčí skála Cave (The Bull Rock Cave) from the year 1942 represent decent development in the knowledge of this traditional cave location. These finds include, among other things, pottery items from the Early, High and Late Middle Ages. Other interesting finds from the cave date to the aforementioned period. The article focuses on the description of the cave in the context of its vicinity, human presence and artifacts. The text offers an analysis of social structures in the area around the cave that help answer the question "Why did people enter the cave and what they were doing in it?"

středověk, jeskyně Býčí skála, Dražanská vrchovina, Moravský kras, funkce jeskyně v lidském světě

Middle Ages, Býčí skála Cave - The Bull Rock Cave, Dražany Highlands, Moravian Karst, role of caves in human societies

I. Úvod

Článek pojednává o jeskyni Býčí skála¹, která se nachází v centru Dražanské vrchoviny (obr. 1), ve střední části Moravského krasu (obr. 2). Vědecké poznání jeskyní na tomto území má velmi dlouhou tradici, probíhalo již od poloviny 18. stol. (ABSOLON 1970a; 1970b; KUČERA - SLEZÁK - HROMAS 2009). Zkoumání jeskyní jako součásti romantické přírody postupně přešlo od jejich popisů k zájmu specializovaných přírodovědných a humanitních disciplín. První archeologická pozorování na tomto území provedl „otec moravské archeologie“ H. (J.) Wankel, snad již na podzim roku 1867 (WANKEL 1868; 1870; ADÁMEK 1972, 9), nebo až v roce 1868 (OLIVA 1996, 37)² právě v Býčí skále. Jeho výzkum prokázal nejen první jeskynní paleolitickou lokalitu na území rakousko-uherské monarchie, ale také mladší kulturní vrstvy. Přelomový byl Wankelův halštatský objev v Předšíní jeskyně Býčí skála

¹ První písemný doklad o názvu „dvou skal Bejčí skála jmenovaných“ pochází z roku 1787 z josefínského katastru (FERULÍK 1964, 2). Tato informace zcela zapadla a obecně se má za to, že ji jmenoval až K. Ch. (ANDRÉ 1804, 11).

² M. Oliva shrnuje dlouhý seznam archeologů, kteří po H. Wankelovi v Býčí skále báдали.